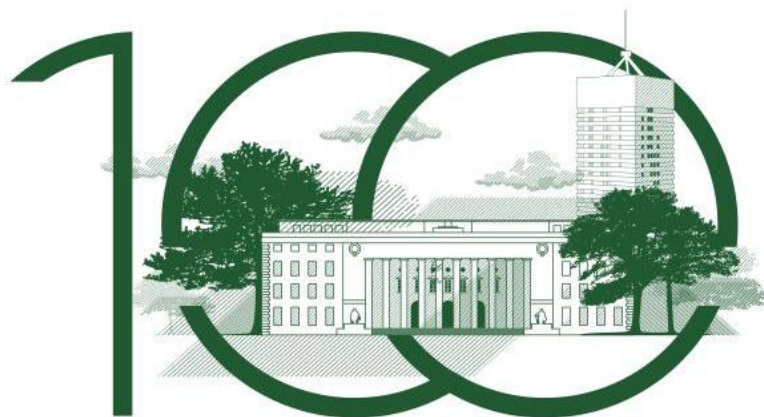

Moje poglądy na ekonomię

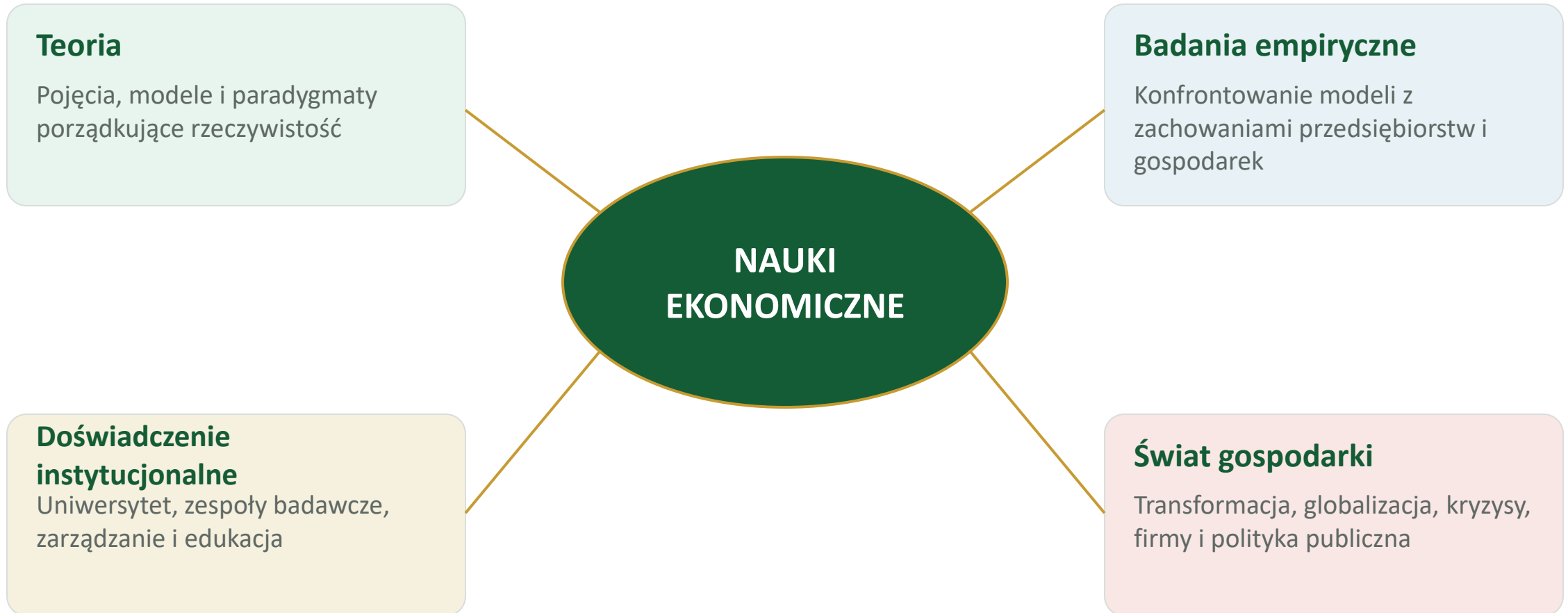
między nauką, doświadczeniem i światem gospodarki

O użyteczności, pięknie i fascynującym charakterze nauk ekonomicznych

Prof. Marian Gorynia
Poznań, 1 października 2026

Moja perspektywa ekonomii

Teza przewodnia

Nauki ekonomiczne pomagają poznawać i porządkować świat ludzkich wyborów w warunkach ograniczonych zasobów

Poznanie

Opisują i wyjaśniają mechanizmy gospodarcze. Porządkują złożoność poprzez pojęcia i modele.

Działanie

Pomagają oceniać warianty, koszty, ryzyko oraz długookresowe konsekwencje decyzji.

Odpowiedzialność

Łączą efektywność z odpornością, umiarem, solidarnością i dobrem wspólnym.

Użyteczność, piękno i fascynacja spotykają się w odpowiedzialnym wyborze

Nauki ekonomiczne i ich wspólny rdzeń

GLOBALNY	globalizacja · integracja · geopolityka · klimat
MAKRO	państwo · instytucje · polityka gospodarcza
MEZO	branże · regiony · klastry · łańcuchy wartości
MIKRO	przedsiębiorstwa · gospodarstwa domowe · organizacje
MIKRO-MIKRO	człowiek · potrzeby · wartości · decyzje

EFEKTYWNOŚĆ

relacja między zasobami,
działaniem i wynikiem

Wspólny rdzeń nie oznacza jednej teorii ani jednej metody

Pięć powodów fascynacji naukami ekonomicznymi

01

Pozytywne

jak nauki
przyrodnicze

02

Płodne

poznawczo

03

Praktycznie

przydatne

04

Pozytywnie

posępne

05

Pięknie

piękne

Użyteczność prowadzi w tej narracji do refleksji nad pięknem

Ekonomia jako praca i pasja zarazem

Użyteczność nauk ekonomicznych

Ekonomia pomaga podejmować lepsze decyzje

Co wnosi

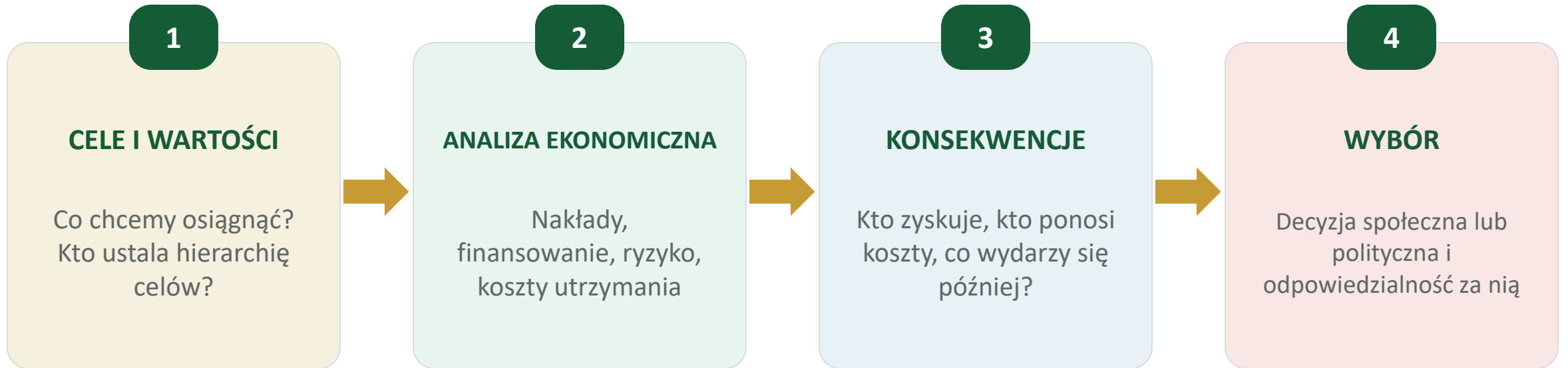
- porządkuje problemy i zależności
- ujawnia koszty alternatywne
- oddziela cele od instrumentów
- porównuje warianty działania
- pokazuje ryzyko i skutki uboczne
- uczy myślenia długookresowego

Czego nie zastępuje

- nie usuwa niepewności
- nie gwarantuje trafnych prognoz
- nie rozstrzyga konfliktów wartości
- nie wybiera za społeczeństwo celów
- nie zastępuje politycznej odpowiedzialności
- nie zwalnia z pokory wobec danych

Lepsze pytania · jawne założenia · odpowiedzialne wybory

Od celu społecznego do odpowiedzialnego wyboru

Przykład: dodatkowe środki przeznaczyć na ochronę zdrowia, transport publiczny czy kulturę?

Ekonomista nie wybiera celu za społeczeństwo. Pomaga zobaczyć cenę i skutki każdej możliwości.

Piękno nauk ekonomicznych

Piękno apollińskie

Ład i proporcja
Klarowność pojęć
Elegancja modeli
Logiczna spójność
Oszczędność wyjaśnienia

**MODEL
I ŚWIAT**

Piękno dionizyjskie

Żywy świat ludzi
Emocje i konflikty
Kryzysy i niepewność
Zmiana i twórcze napięcie
Wielość możliwych interpretacji

Piękno jako zgodność wiedzy z jej społecznym celem

Piękno apolińskie: ład i proporcja

Rafaël, Szkoła Ateńska (ok. 1509–1511) · Pałac Apostolski, Watykan · reprodukcja: Wikimedia Commons

Piękno dionizyjskie: ruch i emocje

Tycjan, Bacchus i Ariadna (ok. 1520–1523) · National Gallery, Londyn · reprodukcja: Wikimedia Commons

Fascynacja krytyczna i wymagająca

Nauki ekonomiczne są piękne, lecz niedoskonałe

SIŁA

wielomodelowość

zdolność do ewolucji

interdyscyplinarność

praktyczna przydatność

edukacja obywatelska

OGRANICZENIA

nierealistyczne założenia

nadmierny formalizm

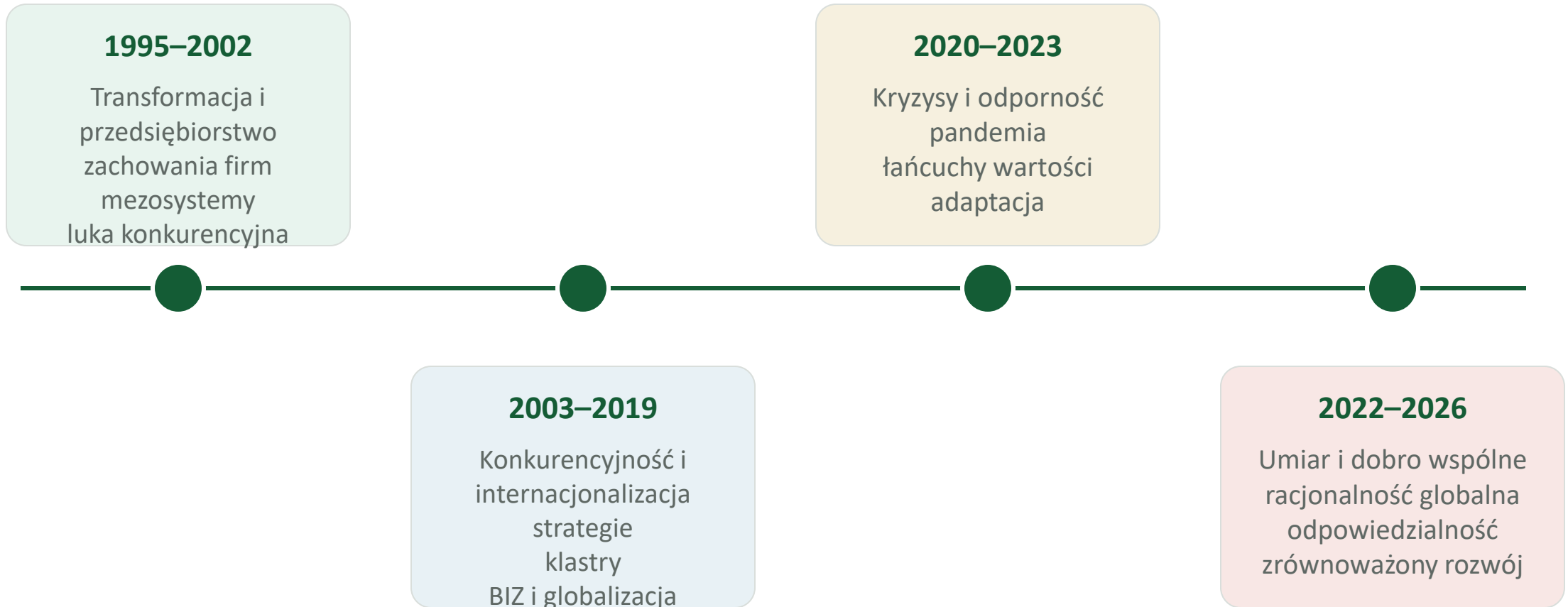
ograniczone prognozowanie

ukryte sądy wartościujące

ryzyko arogancji ekspertów

Otwartość · empiria · pluralizm · pokora

Moja droga badawcza

Ciągłość rdzenia: przedsiębiorstwo, efektywność i konkurencyjność

Poznańska Szkoła Badań nad Konkurencyjnością

Jak przedsiębiorstwa budują, wykorzystują i odnawiają konkurencyjność?

Wspólny problem

Konkurencyjność firm w zmieniającym się otoczeniu

Kumulatywny język

Potencjał, strategia, pozycja i luka konkurencyjna

Wielopoziomowość

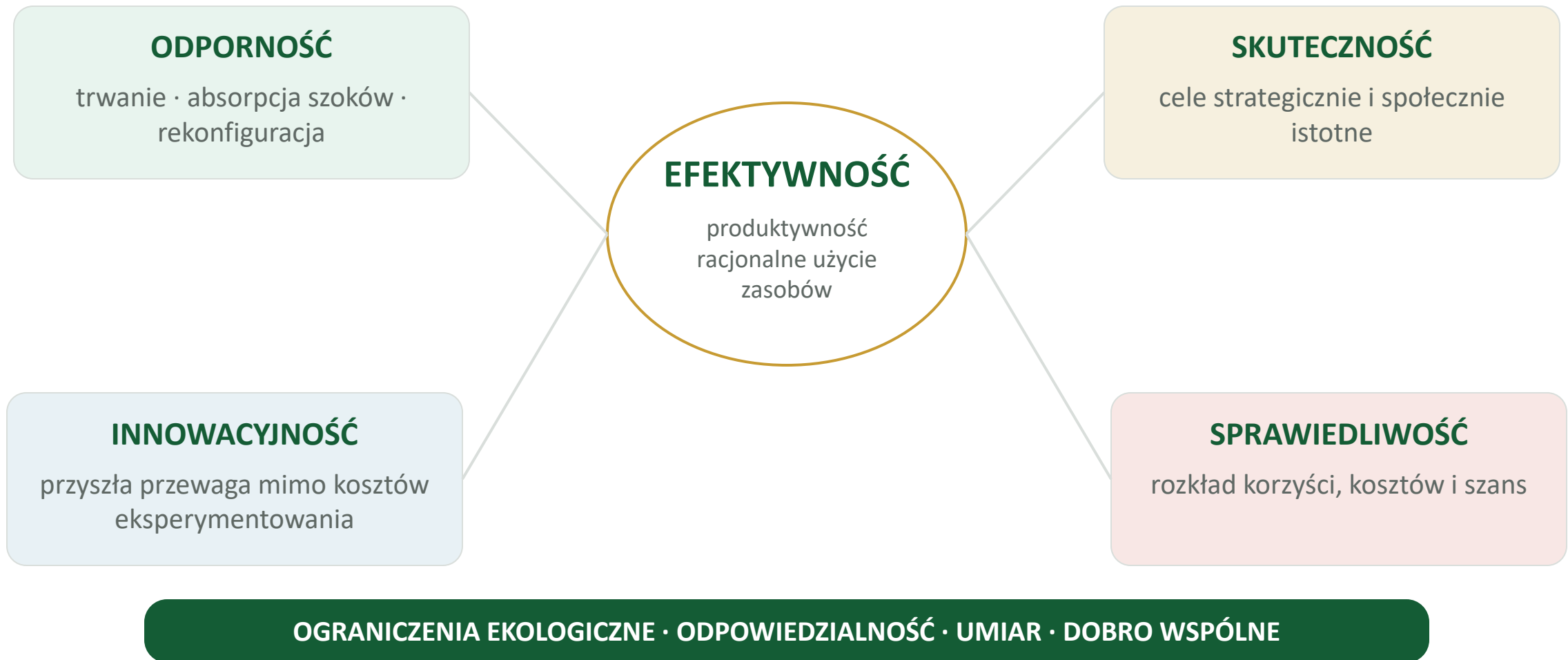
Firma, branża, region, państwo i gospodarka globalna

Wspólnota badaczy

Projekty, doktoraty, publikacje i nowe pytania

Teoria + empiria + praktyka + kontynuacja

Od przewagi do zrównoważonej konkurencyjności

Kategorie, które trzeba godzić

KATEGORIA	CO WNOSI	PRZED CZYM CHRONI
Efektywność	racjonalne wykorzystanie zasobów	marnotrawstwo
Konkurencyjność	mobilizację, innowacyjność i rozwój	stagnacja i samozadowolenie
Skuteczność	osiąganie społecznie ważnych celów	sprawność pozbawiona sensu
Odporność	trwanie, adaptację i odnowę	nadmierna kruchość systemów
Umiar	respektowanie granic	nadmiar i krótkookresowa maksymalizacja
Dobro wspólne	społeczny i międzypokoleniowy punkt odniesienia	redukcja gospodarki do interesu jednostkowego

Kategorie wzajemnie się korygują i uzupełniają

PTE jako pomost między nauką a społeczeństwem

Deklaracja Poznańska jako ekonomia w działaniu

Racjonalność i instytucje

zaufanie
społeczna gospodarka rynkowa
strategia rozwoju
finanse publiczne

Konkurencyjność i odporność

bezpieczeństwo
innowacyjność
zielona transformacja
cyfryzacja i AI

Umiar i dobro wspólne

solidarność
demografia
gospodarka umiaru
odpowiedzialność pokoleniowa

Wiedza i debata

edukacja ekonomiczna
nauka i praktyka
kompetencje przyszłości
Polska w Unii Europejskiej

11 rekomendacji dla gospodarki nowoczesnej, konkurencyjnej i solidarnej

Dobra ekonomia

pomaga lepiej rozumieć ograniczenia, uczciwie o nich rozmawiać i odpowiedzialniej wybierać

UŻYTECZNA

PIĘKNA

FASCYNUJĄCA

gdy łączy efektywność i konkurencyjność z odpornością, umiarem i dobrem wspólnym

Dziękuję za uwagę

Wybrane publikacje związane z tematyką wystąpienia

1. Gorynia, M. (1998). Zachowania przedsiębiorstw w okresie transformacji. Mikroekonomia przejścia. Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

2. Gorynia, M. (red.). (2002). Luka konkurencyjna na poziomie przedsiębiorstwa a przystąpienie Polski do Unii Europejskiej (wyd. 2 popr.). Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

3. Gorynia, M. (2018). Współczesne nauki ekonomiczne: tożsamość, ewolucja, klasyfikacje. Ekonomista, 5, 497–522.

4. Gorynia, M. (2018). O pięknie nauk ekonomicznych. Studia Ekonomiczne, 1–2, 142–166.

5. Gorynia, M. (2019). Competition and globalisation in economic sciences. Selected aspects. Economics and Business Review, 5(3), 118–133.

6. Fiedor, B., & Gorynia, M. (2020). O silnych i słabych stronach współczesnych nauk ekonomicznych. Ekonomista, 2, 151–166.

7. Gorynia, M. (2021). Przedsiębiorstwo w biznesie międzynarodowym. Aspekty ekonomiczne, finansowe i menedżerskie. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

8. Gorynia, M., & Słodowa-Hełpa, M. (2022). Category of the Common Good from the COVID-19 Pandemic Perspective. Studies in Logic, Grammar and Rhetoric, 67(80), 335–354.
<https://doi.org/10.2478/slgr-2022-0017>

9. Banaszyk, P., Borusiak, B., Fiedor, B., Gorynia, M., & Słodowa-Hełpa, M. (2023). Rozwój społeczno-gospodarczy a racjonalność globalna – w kierunku gospodarki umiaru. MAZOWSZE Studia Regionalne, 45, 9–35.
<https://doi.org/10.21858/msr.45.01>

10. Gorynia, M. (2025). Czy nauki ekonomiczne mogą być fascynujące? NAUKA, 4, 61–78.
<https://doi.org/10.24425/nauka.2025.156378>